

## Spis treści

Anioł i diabeł • 9

### I. Piwne średniowiecze • 13

1. „Mam ci ja beczułkę” • 15
2. Piastowski instrument polityczny • 27
3. Wiechy, wieńce i krzyżyki • 43
4. „Wojny piwne” i „szaleni popi” • 57
5. Winna codzienność i niecodzienność • 67

### II. Renesansowe upojenie (nie tylko życiem) • 79

1. Trzeźwi (z wyjątkami) Jagiellonowie • 81
2. Zapici czy otruci? • 94
3. „Miód z niebios” • 99
4. Przypadek Fryderyka Jagiellończyka • 105
5. „Klub oźralców i opilców” • 113
6. Tajemnica Mikołaja Reja • 131
7. „Pijane moje rymy, bo i sam rad piję” • 138
8. Rzeczpospolita Babińska • 145
9. „Jednakową miarę” • 155
10. Od Krakowa do Poznania i Kijowa • 162
11. *Vivant professores! Vivat membrum quodlibet!* • 175
12. „Rzadko chłop bywa trzeźwy, zawsze się popiją” • 180
13. Gorzałkopijowie • 188

### III. Rzeczpospolita wojenna • 197

1. „Pod srogim karaniem szubienice” • 199
2. Batoriańsko-Zamoyska surowość • 205
3. „Napój u nich przedniejszy gorzałka” • 213
4. „Gospodarka żołnierska”, czyli konfederacje • 240
5. „W kwaterze dopijając, ledwie jeden drugiego widział” • 245
6. „Wszystko brzydkimi womitami popługawił” • 248
7. „Otworzyste gardziele” Moskwy • 255
8. Gorzałka jako jedna z przyczyn powstań kozackich • 277
9. Przypadek hetmana Mikołaja Potockiego • 298
10. Przypadek Bohdana Chmielnickiego • 308

11. „Szwedzika, mierzwę, bijcie” • 359
12. „Potop” szwedzki • 364
13. Odszpuntować czopowe • 380
14. Od kumysu i buzy do miodu i wina • 385
15. Pijackie pojedynki i burdy • 396
16. Związek (winem) Święcony • 411
17. Licholecie • 417
18. Hajda na Lachów • 427

#### IV. Bachusowa polityka • 455

1. Pielgrzymi i woda droższa niż wino • 457
2. Nerki i kamienie króla Władysława • 469
3. „Sprawując poselstwo, stać jako wkopanemu pniowi” • 483
4. Misje w zapachu kawy z przynuką i bez przynuki • 495
5. Polityka „stylem przez Bachusa chyba wymyślonym” • 503

#### V. Sarmaci • 527

1. Sarmackie obyczaje trunkiem podlewane • 529
2. Na melankolię i choroby • 541
3. Zwierciadło duszy, czyli my w oczach innych • 559
4. Żarłoczne panowanie • 579
5. Małe studium współzależnienia z XVII wieku • 590

#### VI. Za króla Sasa • 611

1. „Dziwnie hulaliśmy wesoło”, czyli świat Zawiszy i innych • 613
2. Przypadek Augusta II Mocnego • 629
3. Sejmikowanie „dla prędszego zawrotu głowy” • 642
4. Sejmowanie „z butelki musując” i „opatrzenie na funkcję” • 667
5. „Przy tytoniu popijał saskie piwo tęgie i tłuste” • 677
6. „Żaden z gości trzeźwo nie odszedł” • 684
7. Zabójcze damy i kawalerowie • 698
8. Przypadek „Panie Kochanku” • 712

#### VII. Epoka stanisławowska • 723

1. Trzeźwy kochanek wszystkich • 725
2. Konfederacja barska i widoki z zesłań • 742
3. Chłopska *plica* i żydowska nalewka z kołtuna • 764
4. Picie miejskie i klasztorne • 795
5. „Nowa arystokracja”, zielony stolik i reduty • 807
6. „Stara szlachta”, czyli „goście jadą” • 819
7. Choroba, ozdrowienie i śmierć, aby żyć • 827

Podsumowanie • 857

#### Bibliografia • 863

Źródła • 865

Opracowania • 881

#### Indeks • 899